

Ett antal EHEC-utredningar pågår i landet och nya studier har gett en bättre förståelse för hur smittan

sprids. Epitzeln rapporterar också om hur aktuella beräkningar från Världsbanken satte spridningen av antibiotikaresistenta bakterier i internationellt fokus. Texten är sammanställd av Madeleine Gertzell, Jordbruksverket.

EHEC-UTREDNINGAR MED MISSTÄNKT KOPPLING TILL DJUR

Om EHEC

Vissa typer av verotoxinproducerande *Escherichia coli* (VTEC) som är synonymt med STEC (shigatoxinproducerande *Escherichia coli*) kan orsaka allvarlig infektion hos människa och kallas då EHEC (enterohemorragiska *Escherichia coli*). Enligt statistik från Folkhälsomyndigheten är omkring hälften av fallen i Sverige smittade i landet. Vissa län redovisar fler fall vilket delvis kan bero på diagnostik och hur de regionala kriterierna för provtagning och analys ser ut. Falldefinition baseras på förekomst av gener för verotoxin/shigatoxin (vtx/stx) och vidhäftning (eae) men man försöker oftast isolera bakterien även om det inte alltid lyckas. Merparten av EHEC-fallen hos människa brukar inträffa under sensommar och tidig höst. Den komplikation som kan ge mycket allvarliga symtom med bland annat njurpåverkan (Hemolytiskt Uremiskt Syndrom, HUS) är vanligare bland barn.

Utredningar under 2016

Under 2016 har det inkommit misstanke om EHEC-smitta i samband med djur i ett antal besättningar, där i vissa fall kopplingar till andra gårdar lett till provtagning av djur från hittills tio olika djurbesättningar. En av dessa med misstankar som föranleddes av opastöriserad mjölk har avskrivits då provtagningen utföll

med negativt resultat. I ett fall påvisades en epidemiologisk koppling mellan human- och djurstam av VTEC O157:H7 av en lite ovanlig typ. Misstanken grundades på att personen besökt ett kosläpp och där haft direktkontakt med nötkreatur.

Ett antal utredningar på humansidan föranledda av fall med allvarliga symtom med risk för njurpåverkan (HUS) pågår i Skåne och Blekinge. I ett av fallen (Blekinge) påvisades en epidemiologisk koppling mellan en fårbesättning och humanfallet, med samma variant av O157:H7 (O157:H7 av klad 8) som hos människa är känd för att ge allvarliga symtom med bland annat njurpåverkan. En närliggande besättning med nötkreatur där stängsel och en liten sjö gränsar till fårbesättningen provtogs också för att se om det rörde sig om en miljösmitta. I denna utredning fanns (enligt uppgift) ingen direkt kontakt mellan djuren utan ett indirekt samband förelåg genom närhet mellan besättningarna och umgänge mellan djurhållarnas familjer. Provsvarerna från nötkreatursbesättningen var också identiska med humanfallet (epidemiologiskt kopplad). I en annan utredning av eventuell koppling till O157:H7 av klad 8 har barn klappat får respektive lekt i en trädgård som var nygödslad med färgödsel. Provsvaret är i skrivande stund inte klart.

Smittspårning

Smittspårning sker i enlighet med smittskydds-

■ ■ Telefonnumret till SVAs epizootologjour är 018-67 40 01.

■ ■ Detta nummer kan enbart användas då SVAs växel är stängd, dvs utanför ordinarie arbetstid. Epizootijouren ger råd och hjälp till veterinärer vid misstanke om epizootisjukdom. Provsvar eller allmänna råd kan inte ges på detta nummer.

lagen (2004:168). I de fall smittskyddsläkare misstänker ett samband mellan ett EHEC-fall hos människa och djur kontaktas länsveterinären som i sin tur informerar Jordbruksverket om misstanken i enlighet med en framtagen rutin. Provtagning och en smittskyddsutredning utförs i de fall man har en tillräckligt stark misstanke om ett sådant samband och det rör sig om en serovar som man påvisar hos djur. I de besättningar där provtagning utfallit med positivt resultat får djurhållaren besöks- och hygienrekommendationer med förslag till vidare hantering från Jordbruksverket. Gård & Djurhälsan kan i vissa fall hjälpa till med rådgivning till djurhållaren.

Nötkreatur är kända reservoarer för vissa stammar som är mer associerade med allvarliga symtom hos människa än andra VTEC-stammar (exempelvis vissa stammar av VTEC O157 och VTEC O121) men även får och get kan vara smittbärare för dessa stammar.

Jordbruksverket finansierar olika studier för att öka kunskapen om smittan hos djur. Dessa undersökningar pekar på att VTEC-bakterien kan uppträda hos närliggande besättningar inom ett lokalt område, vilket eventuellt kan tyda på en spridning via miljön. Information om extra hygienmedvetenhet kan då behöva spridas genom berörda myndigheter i samarbete med lantbruksnäringen.

ANTIBIOTIKARESISTENS I FOKUS

Under september fick problematiken med den ökade utvecklingen och spridningen av antibiotikaresistenta bakterier stort internationellt fokus. Världsbanken beräknade kostnaderna för en fortsatt utveckling och spridning av antibiotikaresistens. Siffrorna visar att resistensutvecklingen är ett ekonomiskt hot motsvarande finanskrisen 2008 och att resistensproblematiken kommer att öka fattigdomen i världen där den påverkar de fattigaste länderna mest. Den stora skillnaden jämfört med finanskrisen är att kostnaderna orsakade av antibiotikaresistens skulle kvarstå och att drabbade länder inte skulle kunna återhämta sig på samma sätt som vid en finanskris.

Den 21 september antogs en FN-deklaration om antibiotikaresistens. Det var första gången som frågan om antibiotikaresistens tagits upp på ett högnivåmöte i FN:s generalförsamling. Deklarationen innebär att alla FN:s medlemsländer, från högsta politiska nivå, nu ställer sig bakom den globala handlingsplanen mot antibiotikaresistens och andra former av mikrobiell resistens som togs fram av FN-organen WHO, FAO och OIE och som antogs vid världshälsöförsamlingen i fjol.

I Sverige har veterinärkåren, näringens organisationer och myndigheterna länge arbetat för ansvarsfull användning av antibiotika till djur. Tack vare detta arbete är användningen av antibiotika till djur mycket låg i ett internationellt perspektiv och smalspektrumantibiotika är det dominerande alternativet vid behandling. Det svenska mottot att "friska djur behöver inte antibiotika" börjar dessutom sprida sig till andra länder. Det är dock viktigt att svenska veterinärer och djurägare dagligen fortsätter att bara använda antibiotika när det verkligen behövs, att förebygga sjukdomar och att tillämpa god vårdhygien. ■

Aktuella studier pekar på att VTEC-bakterien kan uppträda hos närliggande besättningar inom ett lokalt område, vilket talar för en spridning via miljön.

FOTO: MARKUS TEURZEI